

Εισαγωγή

Στις διαφευσμένες προσδοκίες ανθρώπων που μπήκαν στον «ναό του χρήματος», όχι για να επενδύσουν, αλλά να αρπάξουν μέρος «αποταμιευμένης εργασίας» άλλων χωρίς κόπο, μπορεί να φαίνεται κυνικό το «ας πρόσεχαν», αλλά έχει μια δόση ειλικρίνειας. Οι παίκτες του χρηματιστηρίου πήγαν να παίξουν, ρισκάροντας ένα μέρος αποταμιευμένης ή «επί πιστώσει» ξένης εργασίας, γνωρίζοντας ότι όλα τα παιχνίδια έχουν χαμένους και κερδισμένους.

Όμως στις διαφευσμένες προσδοκίες νέων ανθρώπων, οι οποίοι με θυσίες και πολύ κόπο επένδυσαν στον παράγοντα «γνώση» για ένα καλύτερο μέλλον, δεν υπάρχει καμιά δικαιολογία γι' αυτόν που θα τους υποσχεθεί τη «Γη της Επαγγελίας» και μετά θα τους πει: δυστυχώς, παιδιά μου, ατυχήσατε.

Για τον λόγο αυτό είναι πιο έντιμο, αντί να υπόσχεται κανείς συγκεκριμένες συνταγές επιτυχίας-ευτυχίας δημιουργώντας πιθανώς ανεκπλήρωτες προσδοκίες, να προετοιμάζει τους νέους αλλά και τους ενήλικες για τους επερχόμενους κινδύνους και τις παγίδες.

Ο πολλά υποσχόμενος Νέος Ψηφιακός Κόσμος του αύριο θα οδηγήσει κάποιους στον Παράδεισο και κάποιους άλλους στην Κόλαση. Όχι μόνον οι επαναστάσεις, αλλά ακόμη και οι απλές κοινωνικές αλλαγές έχουν κερδισμένους και χαμένους. Στην προετοιμασία για τη μεταθανάτια ζωή τα πράγματα είναι σχετικώς εύκολα. Όλοι γνωρίζουν τα απαραίτητα εφόδια εισόδου στον Παράδεισο. Στον «θανμαστό κόσμο» του ψηφιακού μας μέλλοντος τα πράγματα είναι πιο περίπλοκα. Κανείς δεν μπορεί να γνωρίζει επακριβώς τα απαραίτητα εφόδια εισόδου και ενσωμάτωσης.

Ο Αμερικανός μελλοντολόγος Ray Kurzweil πιστεύει ότι τον 21ο αιώνα θα ζήσουμε μια τεχνολογική ανάπτυξη αντίστοιχη με αυτήν των τελευταίων 20.000 ετών. Εάν έστω και κατά το ήμισυ επαληθευτεί η πρόβλεψή του, πολύ δύσκολα μπορεί κανείς να σχηματίσει εικόνα για το πώς θα είναι ο Κόσμος μας σε μερικές δεκαετίες. Οι εξελίξεις καλπάζουν πλέον με ψηφιακές ταχύτητες.

Το κενό στη νέα αυτή «εξειδικευμένη» αγορά (niche) προσδοκιών σπεύδουν να καλύψουν διάφοροι επιχειρηματίες, «σύμβουλοι», επαγγελ-

ματίες έως και αστρολόγοι. Ο λεγόμενος «επαγγελματικός προσανατολισμός» ή «επιλογή επαγγέλματος» γίνεται πλέον μία διά βίου διαδικασία επιλογών και αποφάσεων προσαρμογής.

Ζούμε σε ένα μεταβατικό στάδιο διεθνών αλλαγών και ανακατατάξεων. Η παγκόσμια οικονομική κρίση και οι –μετά την τρομοκρατική ενέργεια της 11ης Σεπτεμβρίου του 2001– δρομολογημένες εξελίξεις στο Ιράκ και αλλού έχουν οδηγήσει την ανθρωπότητα σε ανεξέλεγκτες και απρόβλεπτες καταστάσεις. Αν ήταν αφελές την επομένη της μαύρης Παρασκευής του 1929 ή της εισβολής της Γερμανίας στην Πολωνία να ασχολείται κανείς αποκλειστικά με την επαγγελματική του σταδιοδρομία, σήμερα πρέπει να είναι σχεδόν παράλογο. *Μπορεί η σταδιοδρομία να είναι μια ατομική επιδίωξη, όμως δεν παύει να είναι μια κοινωνική δραστηριότητα και καμία κοινωνική δραστηριότητα δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα σε ένα πολιτικό και κοινωνικό κενό.* Ο ίδιος ο ηγέτης της ισχυρότερης χώρας στον Κόσμο δήλωσε ότι: «ο Κόσμος μας δεν θα είναι πλέον αυτός που ξέραμε». Μέσα σε ένα τέτοιο ασταθές και απρόβλεπτο περιβάλλον η αποσπασματική ενασχόληση μόνο με το επάγγελμα, χωρίς παράλληλο συσχετισμό της σταδιοδρομίας με όσα συμβαίνουν γύρω μας, θυμίζει τη στάση του Αρχιμήδη μπροστά στον Ρωμαίο στρατιώτη. Όπως γνωρίζουμε, ο μεγάλος φιλόσοφος είδε την τελευταία στιγμή τον Ρωμαίο στρατιώτη που, κραδαίνοντας το ξίφος του, βάλθηκε να του χαλάσει τα σχέδια της μαθηματικής του σταδιοδρομίας και το πέτυχε. Το πέτυχε γιατί βρήκε έναν άνθρωπο που απορροφημένος μόνο στην επιστήμη του δεν είχε χρόνο για άλλες ενασχολήσεις. Σήμερα η «δαμόκλειος σπάθη» είναι όλα αυτά τα απρόβλεπτα και ανεξέλεγκτα που συμβαίνουν στην οικονομία, την πολιτική και την τεχνολογία και τα οποία επηρεάζουν το μέλλον μας.

Δεν υιοθετώ τις γενικόλογες, αφηρημένες και χωρίς ουσιαστικό περιεχόμενο θεωρίες και εκκλήσεις περί «ενεργών πολιτών». Όμως πιστεύω ακράδαντα πως η παράλληλη ενεργή ενασχόληση με όλα αυτά τα συνταρακτικά που συμβαίνουν γύρω μας και επηρεάζουν το μέλλον της σταδιοδρομίας όλων μας δεν είναι απλώς χρέος, αλλά ευφυΐα. Όπως λοιπόν όλα δείχνουν, βρισκόμαστε μπροστά σε μια νέα καμπή της παγκόσμιας ιστορίας.

Το παράπονο του Καβάφη, πως «όταν έχτιζαν τον Κόσμο, δεν άκουσε κρότο χτιστών ή ήχο και ανεπαισθήτως κλείστηκε από τον Κόσμο έξω», με τον έναν ή τον άλλο τρόπο το έχουμε ακούσει σχεδόν όλοι από γονείς ή συγγενείς. Ζούμε σε μια εποχή όπου γκρεμίζεται ο Κόσμος που ξέραμε και χτίζεται ένας νέος Κόσμος. Ο Νέος Κόσμος θα είναι σίγουρα παγκοσμιοποιημένος και πολυ-πολιτισμικός. Το πόσο πολυ-πολιτισμικός πρόκειται να είναι εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, αλλά και από τον καθένα μας. Αν επιτραπεί η μονοπολική εξουσία μιας υπερδύναμης αντί της πολυ-πολι-

